

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ТЕМА: ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ЦІНА ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Мета: навчитися розраховувати собівартість продукції та її ціну на різних рівнях реалізації продукції.

Оснащення:

- 1) методичні вказівки щодо виконання практичного завдання;
- 2) варіанти вихідних даних до виконання практичної роботи. Варіант роботи обирається за обліковим номером студента за журналом;
- 3) задачі для розв'язання за варіантами.

План проведення практичного заняття:

- ознайомлення студентів із темою практичної роботи;
- виконання практичної роботи;
- розв'язання задач за варіантами.

Питання для вхідного контролю знань студентів:

1. Охарактеризуйте поняття собівартості продукції;
2. Визначте склад собівартості продукції за статтями калькуляції та економічними елементами;
3. Які види цін існують;
4. Охарактеризуйте порядок визначення ціни на продукцію підприємства.

Домашнє завдання:

- 1) розглянути приклади розв'язання задач за темою за підручником Бойчик І.М., Харів П.С., Хпочан М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства, Львів – 2001р., ст. 183-187;
- 2) розв'язати задачі за темою № 9.1., 9.3 за підручником Економіка підприємства. Збірник практичних задач конкретних ситуацій / за ред. С.Ф. По кропивного, К. – 2001р., ст. 153-155.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

Угрупування витрат на одиницю продукції по калькуляційних статтях:

1. Матеріали (за винятком поворотних відходів).
2. Паливо для технологічних цілей.
3. Енергія для технологічних цілей.
4. Основна і додаткова заробітна плата виробничих робітників.
5. Нарахування на заробітну плату виробничих робітників (соціальне, пенсійне й ін.).
6. Витрати на підготовку й освоєння виробництва нової продукції.
7. Витрати по змісту й експлуатації устаткування.

Разом: технологічна собівартість (сума статей от 1-й до 7-й).

8. Цехові витрати.
9. Утрати від шлюбу (у звітній собівартості).

Разом: цехова собівартість (сума статей от 1-й до 9-й).

10. Загальвиробничі витрати.

Разом: виробнича собівартість (сума статей от 1-й до 10-й).

11. Внепроизводственные витрати (адміністративні, збут, ін.).

Разом: собівартість одиниці продукції по підприємству (собівартість чи товару повна собівартість) (сума статей от 1-й до 11-й).

Зміст витрат по окремих статтях калькуляції.

У статтю "Матеріали" включається вартість готових виробів і напівфабрикатів, що здобуваються по кооперації для укомплектування продукції, що випускається, і потребуючих витрат праці на їхню чи обробку зборку. Витрати на комплектуючі вироби і напівфабрикати передбачаються в повній відповідності зі специфікацією цих виробів і напівфабрикатів, складеної на підставі затверджених технічних умов, оптових цін із включенням транспортно-заготівельних витрат.

$$B_i = H_i * P_i \quad (5.1.)$$

загальна сума витрат на сировину і матеріали визначається по формулі:

$$B_{CM} = (\sum B_i) * 1,05 \quad (5.2.)$$

де 1,05 – коефіцієнт, що враховує транспортно-заготівельні витрати.

У статті **"Паливо для технологічних цілей"** і **"Енергія для технологічних цілей"** включаються витрати на усі види палива й енергії, одержувані з боку чи вироблювані самим підприємством і, що витрачаються безпосередньо в процесі виробництва продукції.

В **основну заробітну плату виробничих робітників** включають основну заробітну плату робітників, зайнятих безпосередньо на виготовленні продукції, доплату по відрядно-прогресивній системі оплати праці і премії робочим-погодинникам.

$$ЗП_o = \sum_{i=1}^n P_i = \sum_{i=1}^n TC_i * \frac{t_{um.i}}{60} \quad (5.3.)$$

де ЗП_о – основна заробітна плата на одиницю виробу, грн.

У **додаткову заробітну плату виробничих робітників** відносять виплати, передбачені договорами, контрактами і КЗОТ, у т.ч. оплату чергових і додаткових відпусток, компенсацію за невикористану відпустку, оплату пільгових годин для підлітків, оплату перерв у роботі матерів, що годують, оплату часу, зв'язаного з виконанням державних обов'язків, а також виплату винагород за вислугу років і ін.

$$ЗП_d = ЗП_o \left(\frac{p + d}{100} \right) \quad (5.4.)$$

де ЗП_д – додаткова заробітна плата основних робочих, грн.

Нарахування на заробітну плату (фонди соціального забезпечення) виробничих робітників визначаються відповідно до встановленої норми у відсотках до витрат на заробітну плату виробничих робітників (основну і додаткову).

$$O = (ЗП_o + ЗП_d) * \frac{o}{100} \quad (5.5.)$$

де О – сума соціальних відрахувань, грн.;

о – сумарний відсоток відрахувань, %.

Ставки відрахувань:

- ✓ на пенсійне страхування – 32%;

- ✓ на соціальне страхування – 2,9%;
- ✓ на страхування на випадок безробіття – 2,1%;
- ✓ на страхування від нещасних випадків – 0,5%.

Цехові витрати включають витрати, зв'язані з роботою устаткування, і загальцехові витрати (заробітна плата цехового персоналу, зміст і амортизація будинків, споруджень і інвентарю цехового призначення, поточний ремонт будинків і споруджень, витрати по охороні праці, досвідам, раціоналізаторським винаходам, відшкодування зносу малоцінного інвентарю, ін.).

Позавиробничі витрати складаються з адміністративних витрат, витрат на збут і ін.

До **адміністративних витрат** відносяться наступні загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування і керування підприємством:

Витрати на збут (комерційний) включають наступні витрати, зв'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, послуг, робіт).

Складові частини ціни продукції.

Собівартість (повна)	Прибуток	Акцизний збір	Податок на додану вартість (ПДВ)	Оптово-збутова надбавка комерційної організації		Торгова надбавка роздрібної торгівлі	
				Витрати постачальницько-збутових організацій	Прибуток постачальницько-збутових організацій	Витрати торгівельних організацій	Прибуток торгових організацій
Оптова ціна підприємства		оптова ціна					
Відпускна ціна підприємства							
Комерційна оптова ціна							
Роздрібна ціна							

І. ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

Завдання:

- за вихідними даними розрахувати собівартість та оптову ціну продукції;
- зробити висновки відносно розрахованих показників.

ВИХІДНІ ДАНІ:

Варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Об'єм продукції, шт.	30000	7000	12000	6000	45000	5600	18500	6200	7400	26800
Норма витрат сировини й матеріалів, кг/вир.	6	18	12	4,5	24	3,5	8	4,4	6	12,5
Ціна за 1 кг сировини і матеріалів на виріб, грн./кг	1,0	1,5	3,8	2,6	0,2	1,4	2,0	3,2	5,0	1,2
Транспортно-заготівельні витрати, %	5	6	5	6	5	6	5	6	5	6
Середня тарифна ставка, грн./год.	2,2	1,8	2,0	1,9	2,3	1,7	2,5	2,4	1,6	2,0
Норма часу, ч/вир.	1,2	0,6	0,24	1,0	0,1	1,5	0,24	1,24	1,12	0,5
Премії, %	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
Доплати, %	4	5	6	7	8	9	10	12	4	5
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання, грн.	17,8	32,4	28,7	30,5	21,5	16,8	29,4	34,5	32,6	33,0
Прибуток, %	20	21	22	23	24	25	20	21	22	23
Оптовозбутова надбавка, %	18	19	20	21	18	19	20	21	18	19
Торгова надбавка, %	11	12	13	14	15	11	12	13	14	15
Варіант	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Об'єм продукції, шт.	6300	18300	15600	16000	3200	24100	4600	3800	28400	16800
Норма витрат сировини й матеріалів, кг/вир.	1,6	2,4	1,3	2,8	5,2	3,8	2,6	1,9	2,5	0,9
Ціна за 1 кг сировини і матеріалів на виріб, грн./кг	2,6	1,4	1,5	0,9	2,8	6,4	3,8	8,2	2,4	1,1
Транспортно-заготівельні витрати, %	5	6	5	6	5	6	5	6	5	6
Середня тарифна ставка, грн./год.	2,2	1,8	2,0	1,9	2,3	1,7	2,5	2,4	1,6	2,0

Норма часу, ч/вир.	0,6	1,8	1,5	2,0	0,5	8,0	3,2	4,4	8,5	2,2
Премії, %	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
Доплати, %	6	7	8	9	10	11	12	7	8	9
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання, грн.	26,8	23,1	38,4	40,1	37,6	34,2	19,0	24,8	27,1	31,9
Прибуток, %	24	25	20	21	22	23	24	25	26	20
Оптово-збутова надбавка, %	20	21	22	23	24	20	21	22	23	24
Торгова надбавка, %	11	12	13	14	15	11	12	13	14	15

II. ВАРІАНТИ ЗАДАЧ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Варіант 1.

1. Калькуляція собівартості одиниці продукції підприємства представлена в таблиці 1.

Таблиця.

Статті калькуляції	Сума, грн.
Вартість основних і допоміжних матеріалів (за мінусом повернутих відходів)	93.6
Куповані напівфабрикати	73.5
Паливо і енергія на технологічні цілі	58.2
Заробітна плата основних виробничих робітників	29.5
Заробітна плата допоміжних виробничих робітників	2.3
Відрахування на соціальні заходи	3.1
Загальновиробничі витрати	76.9
Адміністративні витрати	33.8
Інші виробничі витрати	0.8
Всього виробнича собівартість	
Витрати на збут	5.3
Повна собівартість	

Рівень рентабельності запланований в розмірі 18%. Обчислити вільну відпускну ціну з ПДВ та суму ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету.

2. Визначити затрати на 1 грн. товарної продукції і процент зниження собівартості продукції за даними; таблиці 1.

Таблиця.

Вироби	Річний випуск, шт.		Собівартість одиниці продукції, грн./шт.		Гуртова ціна за одиницю грн./шт.
	звіт	план	звіт	план	

x	4000	4300	80	78	83
y	10000	9000	16	14	18

Варіант 2.

1. 2. За звітними даними собівартість товарної продукції становила 74000 грн., питома вага основної заробітної плати виробничих робітників у ній 26%. матеріальних затрат – 48% , На плановий період передбачено досягти росту продуктивності праці одного працюючого на 2%, середньої заробітної плати – на 1%, а зниження матеріальних витрат на – 4%. Вияснити як зміниться собівартість товарної продукції у плановому періоді?

2. Пальто з натурального хутра має повну собівартість 1000 грн. Рівень рентабельності даного виробу 33%. Надбавка за високу якість і відповідність міжнародним стандартам - 15%. Ставка акцизного збору 30%. Торгівельна надбавка - 12% до вільної відпускної ціни з ПДВ. Розрахувати роздрібну ціну пальто.

Варіант 3.

1. За рік підприємство виготовило 200 виробів загальною собівартістю 72000 грн., причому питома вага основної Заробітної плати виробничих робітників становить 22%. Розрахувати величину загальновиробничих витрат, які були включені у калькуляцію собівартості одиниці продукції, якщо їх загальна сума дорівнювала 39,5 тис. грн.

2. Визначити прибуток виробника від продажу одиниці виробу, якщо його повна собівартість 5.7 грн.; регульована роздрібна ціна виробу з ПДВ - 10 грн.; торговельна знижка, встановлена державою, 5%; ставка акцизного збору - 16%.

Варіант 4.

1. Визначити процент зниження собівартості продукції при умові, що в плановому періоді змінюються норми витрат матеріалу на одиницю продукції і ціни на його придбання. Програма випуску і характер зміни норм наведені в таблиці 2.

Таблиця

Продукція і матеріали	Річна програма, шт.	План		Фактично	
		Норма витрат, т.	Ціна 1 т. грн.	Норма витрат, т.	Ціна 1т. грн.
Токарний станок	600	-	-	-	-
- чавунне литво	-	0.92	235	1.00	242
- стальне литво	-	0.35	280	0.45	285
- бронза	-	0.01	680	0.01	680
Фрезерний станок	250	-	-	-	-
- чавунне литво	-	4.2	228	4.5	230
- стальне литво	-	1.0	270	1.0	270
- листове залізо	-	0.045	205	0.08	220
- бронза	-	0.04	680	0.05	680

Встановити окремо вплив зниження норм витрат металу і цін на собівартість токарного і фрезерного верстатів.

2. Роздрібна ціна виробу 350 грн. Структура роздрібної ціни наведена в таблиці 2 (в %).

Таблиця

Елементи ціни	Варіанти задачі		
	I	II	III
Собівартість виробу	55	50	52
Прибуток	10	10	12
ПДВ	20	20	20
Акцизний збір	5	8	6
Витрати і прибуток збутових організацій	4	5	5
Витрати і прибуток торговельних організацій	6	7	5
Всього	100	100	100

Встановити гуртову ціну підприємства і промисловості.

Варіант 5.

1. Встановити зниження собівартості товарної продукції в плановому році, якщо планом передбачено:

- ✓ ріст продуктивності праці одного працівника 108%;
- ✓ ріст середньої заробітної плати одного працюючого 102,5%;
- ✓ зниження матеріальних затрат 5%;
- ✓ по звіту собівартість товарної продукції дорівнює 26450 тис. грн.;
- ✓ питома вага основної заробітної плати виробничих робітників складає 21%;
- ✓ матеріальних затрат 42%.

2. Визначити прибуток виробника від продажу одиниці виробу, якщо його повна собівартість 5.7 грн.; регульована роздрібна ціна виробу з ПДВ - 10 грн.; торгівельна знижка, встановлена державою, 5%; ставка акцизного збору - 16%.

Варіант 6.

1. В результаті вдосконалення технології заплановано знизити нормативну трудомісткість виробу на 20% і збільшити вихід придатних виробів із 74 до 78%. Встановити процент зниження цехової собівартості виробу в плановому періоді за даними таблиці 5.

Таблиця

Показники	
Прямі затрати на виріб, грн.	19.2
Нормативна трудомісткість виготовлення виробу, н-год.	4.0
Середній розряд робіт (умови праці шкідливі)	3
Годинна тарифна ставка, грн.	1.68
Середній процент премій	20
Додаткова заробітна плата, %	10
Відрахування на соціальні заходи, %	37
Цехові витрати на виріб, грн.	1.2

2. Виробнича собівартість верстата 5 тис. грн. Витрати по реалізації за рік склали 3216 грн. Прибуток запланований в розмірі 6%; річний план реалізації верстатів 1000 шт. Визначити планову гуртову ціну верстата.

Варіант 7.

1. Визначити гуртову ціну машини, якщо відомо, що затрати на основні матеріали складають 650 грн., на куповані напівфабрикати 95 грн. Повернені реалізовані відходи становлять 25 грн. Трудомісткість виготовлення машини 200 н-год. Середній розряд робітників - III. Цехові витрати 180%, а загальнозаводські -

80%. Річна сума позавиробничих витрат складає 1300 грн. при реалізації за рік 60 машин. Рентабельність запланована в розмірі 17%

2. У звітному році затрати на товарну продукцію склали 22800 тис. грн., а на поточний рік вони заплановані в сумі 19500 тис. грн. Товарна продукція в діючих гуртових цінах складала відповідно 23100 тис. грн. і 20300 тис. грн. Визначити, на скільки відсотків заплановане зниження собівартості товарної продукції у порівнянні зі звітом.

Варіант 8.

1. За рік підприємством реалізовано 40 тис. кухонних комбайнів. Виробнича собівартість комбайна 180 грн. Річні витрати по реалізації складають 2010 грн. Прибуток повинен становити 10% від повної собівартості реалізованої продукції. Визначити гуртову ціну підприємства кухонного комбайна.

2. За звітними даними в механічному цеху було виготовлено 1150 шестерень, 1750 циліндрів і 2200 валів. Основна заробітна плата на виготовлення однієї шестерні 3,5 грн., циліндра – 2,4 грн., вала – 1,6 грн. Визначити суму загальновиробничих витрат, що підлягають включенню в собівартість кожної деталі, якщо загальна їх сума складає 18200 грн.

Варіант 9.

1. Визначити роздрібну ціну на виріб, якщо відомо, що виробнича собівартість виробу 38.5 грн., позавиробничі витрати 8%, планова рентабельність - 19%, ПДВ - 20%, націнка збутових організацій - 3%, націнка торгівельних організацій - 3.5%.

2. Валова продукція в гуртових цінах складає 9000 тис. грн. Скласти кошторис витрат на виробництво і визначити планові затрати на 1 грн. ТП, використовуючи дані таблиці 7.

Таблиця

Елементи затрат	Сума, тис. грн.
- сировина і основні матеріали	4000
- допоміжні матеріали	240
- паливо зі сторони	100
- енергія зі сторони	60
- заробітна плата (основна і додаткова)	2100
- відрахування на соціальні заходи	700

- амортизація	175
- інші грошові витрати	90
- витрати що не входять валову продукцію	50
- зміна залишків незавершеного виробництва	100
- витрати на збут	120

Варіант 10.

1. На заводі в порядку кооперування виготовляються корпуси редуктора. На одну деталь витрачається 55 кг чавуну по ціні 680 грн./т. Відходи складають 15%, вони реалізуються по 100 грн./т. Корпуси проходять обробку в двох цехах - ливарному і механічному. Основна заробітна плата на виріб в ливарному цеху 8 грн., а в механічному - 3.3 грн. Загальновиробничі витрати в ливарному цеху - 250%, в механічному - 180%; адміністративні - 80%; витрати на збут - 3%. Плановий рівень рентабельності виробу - 26%. Визначити гуртову ціну одного корпусу.

2. Визначити собівартість товарної продукції, якщо відомо, що кошторис затрат на виробництво склав 25300 тис грн. Роботи і послуги непромислового характеру заплановані в сумі 315 тис грн. Вартість купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів, що не включаються у валову продукцію, складає 100 тис грн. Приріст залишків незавершеного виробництва 495 тис грн.

